

CIMBÁL (2)

ZÁKLADNÍ PŘEHLED PEDAGOGICKÝCH TÉMAT

(materiál určený zejména začínajícím učitelům základních uměleckých škol)

Autorka: Magdalena Múčková, dipl.um.

Duben 2013

Výuka hry na cimbál neklade na žáka žádné specifické nároky. **Základním předpokladem** je muzikálnost dítěte a jeho chuť do dalšího systematického hudebního rozvoje. Ideální věková hranice je definována individuálními fyziologickými dispozicemi, kdy je dítě schopno u nástroje sedět a uchopit ve správném držení paličku.

Na počátku výuky by měl být kladen maximální důraz na správné sezení u nástroje, správného postavení nohou. Pedagog by se měl u žáka od prvopočátku maximálně věnovat uvolnění nejen zápěstí, ruky a paže, ale celého těla, neopomenout by měl také správné dýchání při hře. U menších dětí je možno pracovat i bez znalosti not, v tomto případě by se měl pedagog soustředit především na správný úhoz, jehož výsledkem je kultivované tvoření tónu. U žáků ovládajících notovou soustavu by se od začátku výuky měla tato znalost spojovat s orientací ve strunové soustavě. Neméně důležitá je ovšem také vlastní představivost o polohách jednotlivých tónů v celé strunové soustavě nástroje. V dalším kroku si žák osvojuje přípravu jednotlivých rukou a základy pedalizace.

Od úvodních uvolňovacích cvičení žák postupně přechází k uvědomělé hře jednotlivých tónů (v jednočárkované oktávě), následně pak na základě jednoduchých nápěvch písní k rozšiřujícímu se tónovému rozsahu. Postupným zdokonalováním dovednosti cimbálové hry rozvíjí svoji technickou zručnost a muzikální úroveň hry, dbá na čistotu pedalizace, pěstuje hudební paměť, harmonické cítění, hru z listu a improvizaci. V závěru studia 1. stupně (7. roč.) samostatně řeší problémy nástrojové hry (pedalizace, aplikatura, střídání paliček, frázování), je schopen tónové kultury, osobitého projevu při interpretaci skladeb, hodnocení vlastní hry a sebereflexe. Při studiu na 2. stupni pomocí různých výrazových prostředků (různé druhy různě obalených paliček, několik druhů úhozu, hra prsty apod.) rozšiřuje žák získané znalosti a dovednosti, je schopen stylově čisté interpretace přiměřeně náročných skladeb sólových, komorních i souborových. Pokud projeví zájem, měl by být schopen v počítačovém notovém programu vytvořit part/partituru pro individuální nebo souborovou potřebu. Při ukončení 2. stupně studia hry na cimbál by měl být vybaven takovými hudebními i technickými znalostmi a dovednostmi, aby byl připraven ke zvolenému hudebnímu uplatnění a hudbu by měl vnímat jako prostředek vlastního vyjádření a jako přirozenou a nezbytnou součást svého dalšího života. Pedagog by tedy měl ve spolupráci s žákem směřovat žákovy hudební dovednosti směrem, který si zvolí (folklór, vážná hudba, jazz, vlastní tvorba, další studium na konzervatoři či vysoké škole).

Ve výuce hry na cimbál využíváme **čtyř základních nástrojových škol**. Jednak je to dvoudílná maďarská škola Tariani Toth Ida I. a II. díl, Allaga Geza - Škola a především Vojtěch Brada - Škola hry na cimbál a František Repa - Škola hry na cimbále. Výběr skladeb napříč touto literaturou je dostačující k potřebnému zvládnutí a procvičení technické problematiky nástroje. Výběr etud můžeme - mimo už zmiňovaných nástrojových škol – podle potřeby rozšířit potřebnou literaturu houslovou nebo violoncellovou. Ani přednesových skladeb pro cimbál není ve srovnání s jinými nástroji mnoho. Vedle autorů písícih pro cimbál (Albert Pek, Jarmila Mazourová, Jaromír Dadák, Ľudovít Daniel, Bohuslav Řehoř, Karel Cón Miroslav Ištvan, Martin Jakubíček, Zdeněk Lukáš) využíváme ve snaze o interpretaci skladeb všech období transkripce vybraných přednesových skladeb (housle, violoncello, loutna, cembalo apod.). seznam veškeré notové literatury pro cimbál zpracovala jako součást své diplomové práce Bronislava Schoříková.

Základním motivačním činitelem je radost z vlastní hry, přirozený dobrý pocit ze společného kolektivního muzicírování, zájem a ocenění rodiny, nejbližšího okolí a vrozená dětská soutěživost. Nelehkým úkolem pedagoga (a v neposlední řadě také rodičů) je vštípení základního principu, že (a nejen v hudbě) k uspokojivému výsledku – v tomto případě zvládnuté a pěkně zahrané skladbě - lze dospět jen systematickou prací (pravidelným cvičením). K potřebnému uznání lze přispět také pořádáním častých besídek, přehlídek a koncertů a zapojováním žáků – cimbalistů do hudebního dění v ZUŠ, obci, městě.

Žáci se mohou účastnit pravidelných **soutěží** ZUŠ, pořádaných každé tři roky, vynikající starší žáci interpretační soutěže v rámci Mezinárodního festivalu cimbálu (bienále). Vynikající nejen motivační příležitostí jsou každoroční prázdninové týdenní cimbálové kurzy, pořádané Občanským sdružením cimbalistů. Další vzdělávání pedagogů je možné díky kurzům, akreditovaným MŠMT, žádoucí je také vzájemná spolupráce jednotlivých pedagogů.

Cimbálové tematice se věnuje **několik webových serverů**.

- www.cimbalom.org Světové cimbálové asociace (CWA)
- www.cimbalfest.eu domácího Občanského sdružení cimbalistů ČR